

Inhoudsopgave

2008RGW24 bijlage

1.	AANLEIDING EN POSITIONERING	2
1.1.	Aanleiding	2
1.2.	Positionering	3
1.3.	Status en abstractieniveau	4
2.	URGENTIE EN DOEL	5
2.1.	Urgente speerpunten	5
2.2.	Doel	5
2.3.	Product	6
3.	WERKWIJZE	7
3.1.	Aanpak	7
3.2.	Inhoudelijke opbouw	7
4.	ORGANISATIE, PLANNING EN MIDDELEN	8
4.1.	Organisatie	8
4.2.	Planning	8
4.3.	Middelen	9
4.4.	Communicatie	9

1. Aanleiding en positionering

1.1. Aanleiding

Het Groene Hart is een Nationaal Landschap in de Randstad. Het ligt in de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht. Dit betekent dat de provinciale besturen samen verantwoordelijk zijn voor het ontwikkelen van een landschappelijk mooi, ecologisch waardevol en economisch vitaal Groene Hart, waarin het voor inwoners en recreanten goed toeven is. Zij hebben hiervoor andere partijen hard nodig: de regionale overheden, het rijk, de waterschappen en de maatschappelijke organisaties.

De drie provincies willen de sturing van het Groene Hart op elkaar afstemmen. Hiervoor hebben ze een Uitvoeringsprogramma voor het Groene Hart opgesteld. Nu gaan ze op Groene Hartniveau werken aan een voorloper voor de provinciale structuurvisies. Het gezamenlijk opstellen van deze voorloper drukt het belang uit dat de drie provincies aan de maatregelen en de gemeenschappelijkheid daarvan voor het Nationaal Landschap Groene Hart willen verbinden.

Naast de sturingsvraag, zijn er een aantal andere aanleidingen te erkennen die leiden tot de keuze om een voorloper voor de provinciale structuurvisies te gaan ontwikkelen, te weten:

- Onvoldoende relatie tussen het ruimtelijke ordeningsbeleid en de groenblauwe uitvoering;
- Nieuwe lange termijn opgaven (klimaat, krimp) die een plek moeten krijgen in het Groene Hartbeleid;
- Positionering van het Groene Hart in de Randstad (stad-land relaties) en de trajecten die in de Randstad lopen (zoals Randstad 2040).

Er liggen zowel groene, blauwe als rode opgaven voor het Groene Hart. Aan de groene kant willen de drie provincies dit unieke nationale landschap beschermen, waarbij ze ook landbouw en natuur duurzaam op elkaar af willen stemmen. Aan de blauwe kant willen de provincies zorgen voor een duurzaam watersysteem. Daarbij hebben ze een opgave liggen voor implementatie van de Kaderrichtlijn Water. Aan de rode kant willen de drie provincies de dynamiek van wonen, werken en mobiliteit erkennen en inspelen op de recreatiebehoeften van de burgers. Hiermee verbetert ook het vestigingsklimaat van de steden die om het groene Hart heen liggen. De stad – land relaties tussen die steden en het Groene Hart zijn daarbij wel een belangrijk aandachtspunt. Om een antwoord te hebben op alle opgaven die er voor het Groene Hart liggen, zijn volgens de provincies betere relaties tussen het integrale ruimtelijke ordeningsbeleid en de groenblauwe uitvoering noodzakelijk.

De gerichtheid op uitvoering brengt met zich mee dat vooral de problemen van nu aangepakt worden. Het ontwikkelingsperspectief vormt hier een prima basis voor, maar is niet gericht op het sturen van deze projecten op de lange termijn. En dat juist nu we aan de vooravond staan van een aantal ontwikkelingen, die van grote invloed zijn op het Nationaal Landschap zoals wij dat nu kennen. Het gaat om klimaatverandering en de afname van de grondgebonden landbouw, een drager van het landschap die ook een belangrijke rol speelt in het beheer ervan. Samen met de druk op de ruimte vanuit wonen, economie, infrastructuur en recreatie, maar ook de demografische ontwikkeling van het Groene Hart. Dit vraagt om een integrale strategie voor het Groene Hart voor de lange termijn.

Met de voorloper laten de drie provincies aan de andere partijen zien dat ze de opgaven die er voor het Groene Hart liggen gezamenlijk en met die andere partijen willen oppakken. Ze blijven waar nodig sturen op een strakke manier, maar daar waar dat kan willen ze ook ontwikkelen die bijdragen aan de kwaliteit van het Groene Hart toestaan in het kader van integrale gebiedsontwikkeling.

De komende jaren zijn beslissend voor de toekomst van het Groene Hart als Nationaal Landschap in de Randstad. Daarom gaan we zorgen voor een samenhangende visie gericht op het afspreken van gezamenlijke spelregels rond de sturing in het Groene Hart. Deze visie, de voorloper, moet in de

komende maanden vorm krijgen omdat de provincies Noord- en Zuid-Holland al gestart zijn met hun traject voor een provinciale structuurvisie. De stuurgroep Groene Hart wil hiervoor tijdig een wezenlijke bouwsteen leveren. Ondertussen blijft de winkel gewoon open. We gaan door met de uitvoering van de icoonprojecten, met sturen op kwaliteit en kwantiteit binnen de woningbouwcontouren, met het ontwikkelen van pilots voor gebiedsontwikkeling.

1.2. Positionering

Voor de voorloper beginnen we niet bij nul. Er ligt al veel beleid voor het Groene Hart. Dit vormt het vertrekpunt. Een eerste, niet uitputtend, overzicht is hier opgenomen.

Nota Ruimte en Randstad 2040

Op rijksniveau vormt voor de korte en middellange termijn de Nota Ruimte – en de daaraan gerelateerde nota's het beleidskader. Via de programma-aanpak wordt gefocust op uitvoering op de schaal van de Noordvleugel (inclusief Utrechtse regio), de Zuidvleugel en het Groene Hart. Omdat een inhoudelijk langetermijnbeeld voor de Randstad ontbreekt, werkt het Rijk nu via 'Randstad 2040' aan een geïntegreerd (ruimtelijk) toekomstbeeld voor de Randstad op basis van de verwachte ontwikkelingen voor de lange termijn. De drie hoofdpogaven zijn: (1) een klimaatbestendige, veilige delta, (2) bereikbaarheid en economische dynamiek en (3) ruimtelijke kwaliteit, zowel in stad als land. *De voorloper gaat input vormen voor Randstad 2040 vanuit het Groene Hart*

Streekplannen

De drie provincies werken in het Groene Hart met vigerende streekplannen (looptijd variërend van 2015 tot 2020). De drie streekplannen hanteren alle het instrument van de bebouwingscontouren. Deze contouren zorgen ervoor dat de lokale ontwikkelingen zich concentreren rondom de bestaande kernen. Echter niet alles is evengoed op elkaar afgestemd. Hierin kan een harmonisatieslag plaatsvinden. *De voorloper vervult een rol in het afstemmen van het RO-beleid van de drie provincies*

Provinciale structuurvisies (PSV's)

De provincies Noord-Holland en Zuid-Holland zijn gestart met het opstellen van een provinciale structuurvisie die de streekplannen moet gaan vervangen. In Utrecht wordt hier in de nabije toekomst ook mee gestart. Deze structuurvisies bevatten volgens de nieuwe Wro geen juridisch bindende normen, maar is wel zelfbindend. Hiervoor formuleren de provincies hun provinciaal belang. De wetgever gaat er vanuit dat datgene wat de provincie wel juridisch bindend voor andere partijen wil laten zijn wordt vastgelegd in bijvoorbeeld een verordening. De nieuwe Wro vraagt de provincies ook om na te denken over hun provinciale belangen in relatie tot de rijks- en gemeentelijke belangen. *De voorloper vormt een interprovinciale bouwsteen voor de provinciale structuurvisies*

Ontwikkelingsperspectief en Uitvoeringsprogramma Groene Hart

De drie provincies hebben voor het Groene Hart één Uitvoeringsprogramma vastgesteld. Dit bestaat uit een ontwikkelingsperspectief met vier uitvoeringsaccenten, een aantal projecten, inclusief tien icoonprojecten die fungeren als aanjagers en voorbeelden, en afspraken over de gemeenschappelijke aansturing. Dit programma is geen structuurvisie. Het is vooral een inkadering voor projecten en geeft inhoud aan het programmatische coördinerende deel van de visie. Wel is het opgebouwd volgens de lagenbenadering die ook in de voorloper gehanteerd gaat worden. Het kan dus, in de huidige of iets aangepaste vorm, een uitvoeringsprogramma bij de provinciale structuurvisies vormen. De structuurvisies bieden dan de basis voor de gewenste sturing en de inzet van benodigde instrumenten. *De voorloper vormt een (nieuw) kader voor de uitvoering in het Groene Hart*

Urgentieprogramma Randsstad

De urgente problemen in de Randstad die mede van belang zijn op rijksniveau worden op dit moment aangepakt met het Urgentieprogramma Randstad. Het doel hiervan is een betere bereikbaarheid en een

beter woon-, werk- en leefklimaat te realiseren, onder andere door de bestuurlijke drukte te verminderen en een meer slagvaardig optreden van de overheid. In het Groene Hart liggen de projecten Groene Ruggengraat, Oude Rijnzone, Groot Mijdrecht Noord en een deel van Duurzaam bouwen in de Utrechtse regio. Dit vormt mede het kader voor uitvoering op de korte termijn.

De projecten uit het Urgentieprogramma Randstad worden opgenomen in de voorloper

Bestuurlijke omgeving

In de Randstad zijn verschillende bestuurlijke samenwerkingsverbanden actief die relaties hebben met het grondgebied van het Groene Hart. Het gaat bijvoorbeeld om de Noordvleugel, de Zuidvleugel en de NV Utrecht. Alledrie werken ze aan visie op de toekomst tot 2030/2040. Daarnaast hebben de gemeenten zich georganiseerd in het Woerdens Beraad, de maatschappelijke organisaties in het Groene Hart Pact en werken de vijf waterschappen samen. Ook zij ontwikkelen visies op de toekomst van het Groene Hart. De waterschappen onder andere in het kader van de Kaderrichtlijn Water en Nationaal Bestuursakkoord Water. Hiervoor maken zij nieuwe waterbeheersplannen.

Met deze partijen vindt afstemming plaats tijdens het proces van de voorloper

1.3. Status en abstractieniveau

De voorgenomen status van de voorloper is een door Gedeputeerde Staten van de drie provincies vastgesteld document dat tot stand is gekomen via raadpleging van diverse partijen op rijks-, regionaal en gemeentelijk niveau en van de drie Provinciale Statencommissies. Met deze status vormt de voorloper een bouwsteen voor de provinciale structuurvisies. Er wordt dan ook voor gezorgd dat de voorloper voldoet aan de eisen zoals die aan structuurvisies worden gesteld. Het nieuwe ruimtelijke ordeningsinstrumentarium van de Nieuwe Wro kan pas ingezet worden nadat de provinciale structuurvisies zijn vastgesteld.

Er wordt een voorloper opgesteld die een visie beschrijft met keuzes op hoofdlijnen en de opgaven op de korte, middellange en langere termijn. De lagenbenadering ligt hieraan ten grondslag, evenals een verdere uitwerking van de kernkwaliteiten zoals die opgenomen zijn in het Ontwikkelingsperspectief voor het Groene Hart. In de voorloper wordt een sturingsfilosofie ontwikkeld die het mogelijk maakt voor de drie provincies om de uitvoering in het Groene Hart op éénzelfde wijze te sturen. De voorloper gaat een koepel vormen voor alles wat er loopt binnen het Groene Hart én voor de uitvoering daarvan.

2. Urgentie en doel

2.1. Urgente speerpunten

Op de korte en middellange termijn zijn de volgende urgente speerpunten voor het Groene Hart te onderkennen. Bij elk speerpunt zijn de aspecten benoemd waarover in de voorloper standpunten moeten worden ingenomen:

- Landschap en verrommeling
 - Voorkomen ‘dichtgroeiën’ open landschap
 - Gebiedstypologieën: meer en minder beschermingswaardige gebieden (kwaliteitsatlas als instrument hiervoor)
 - Snelwegpanorama’s
 - Kwaliteitszorg
- Wonen en werken:
 - Vitaliteit en vergrijzing
 - Tegengaan ontgroening
 - Migratiesaldo nul en de bestaande woningbouwopgave uit streekplanperiodes en daarna
 - Gewenste woonmilieus en bestaande kwalitatieve tekorten, zoals behoefte aan landelijk wonen
 - Gebiedsontwikkeling in relatie tot sturing op kwaliteit (kwaliteitsatlas als instrument)
 - Sociaal-economische ontwikkeling
 - Herstructurering van bedrijventerreinen, uitplaatsen van bedrijvigheid inclusief glastuinbouw
- Bodem en water
 - Diepe polders
 - Duurzaam waterbeheer
 - Vernatting en verdroging
 - Bodemdaling in veenweidegebieden
 - Droogmakerijen
 - Positie van de landbouw
- Stad-land relaties
 - Bereikbaarheid in en van het Groene Hart
 - Recreatiegebied voor Groene Hartbewoners en Randstedelingen

Op de lange termijn zetten een aantal van deze aspecten zich versterkt door:

- Klimaatverandering:
 - Doorzetten bodem- en waterproblematiek
 - Noodzakelijke ruimtelijke aanpassingen
 - Inpassing alternatieve energiebronnen
- Krimp
 - Ontgroening en vergrijzing
- Toekomstperspectief van de landbouw

2.2. Doel

Opstellen van een voorloper op Groene Hartniveau ten behoeve van de provinciale structuurvisies van de afzonderlijke provincies

- Die een antwoord geeft op de gevoelde urgente vraagstukken
- Die de interprovinciale afstemming van het ruimtelijke ordeningbeleid regelt
- Die de condities voor de uitvoering, de sturingsfilosofie, regelt
- Die aansluit bij de (structuurvisie)processen die in de afzonderlijke provincies lopen
- Die recht doet aan de besluiten die in het verleden al genomen zijn

- Die nader invulling geeft aan de reeds vastgelegde kernkwaliteiten voor het Groene Hart
- Die het provinciale belang binnen de integrale benadering van het Groene Hart beschrijft
- Die robuust is in de tijd, in ieder geval voor de looptijd van de provinciale structuurvisies (± 2010-2030) en een doorkijk geeft voor de periode daarna (richting 2040/2050)
- Die toepasbaar is op meerdere schaalniveaus (gehele Groene Hart, onderdelen van het Groene Hart in de verschillende provincies, regio's, (project)gebieden, gemeenten)

2.3. Product

De voorloper wordt een compact visieverhaal met basiskaarten die gemaakt worden vanuit alle beschikbare informatie, gerelateerd aan nieuwe en lange termijn ontwikkelingen. Dit wordt uitgewerkt in de kernkwaliteiten van het Groene Hart, themagerichte beschrijvingen en een sturingsfilosofie.

Dit gewenste product moet nog nader gedefinieerd worden, zodat alle partijen eenzelfde verwachtingsniveau hebben. De fase van het plan van aanpak, inclusief de besluitvorming hierover wordt nadrukkelijk voor deze definiëring gebruikt. Dit zorgt voor een goede start van het project.

3. Werkwijze

3.1. Aanpak

Voor een globale visie met sturingsfilosofie die in een beperkte tijd opgesteld moet worden kunnen de volgende werkmethoden gebruikt worden:

Desk-research en ontwerpateliers

- Inventarisatie en analyse van uitgangssituatie (reeds vastgesteld beleid)
- Inventarisatie en analyse van gewenste toekomst
- Thematische verdieping op essentiële en/of nieuwe onderwerpen

Interviews

- Gewenste toekomstsituatie
- Op bestuurlijk en ambtelijk niveau
- Zo nodig kritisch meedenker in de vorm van een onafhankelijke adviseur

Bijeenkomsten

- Intern draagvlak binnen de drie provincies:
 - Klankbordgroep met inhoudelijk deskundigen uit de drie provincies (kan apart per provincie, gezamenlijk met de drie provincies of wellicht thematisch ingericht worden)
- Extern draagvlak in en om het Groene Hart:
 - Klankbordbijeenkomst(en) met Woerdens beraad (gemeenten), Groene Hart Pact (maatschappelijke organisaties) en waterschappen
 - Draagvlakbijeenkomst(en) met Rijkspartners en met de bestuurlijke partners in Noord- en Zuidvleugel en NV Utrecht, waaronder de grote steden en de stadsgewesten.

In de bijeenkomsten willen we, zowel intern (binnen de drie provincies) als extern de mensen bij elkaar zetten die er toe doen. Als dit proces op een goede manier vorm wordt gegeven kan het veel energie losmaken. We denken in dit kader bijvoorbeeld aan ateliers. Dit idee wordt nader uitgewerkt bij de uitvoering van dit plan van aanpak en de vormgeving van de projectorganisatie.

3.2. Inhoudelijke opbouw

Inhoudelijk worden de volgende stappen gemaakt. Deze vormen de contouren van de voorloper:

- Stap 1: Uitgangssituatie in beeld (\pm 2010) voor het provinciale belang
- Stap 2: Gewenste toekomst in beeld: de integrale visie (tot \pm 2030) voor het provinciale belang met een doorkijk naar de periode daarna (tot \pm 2050)
- Stap 3: De ruimtelijke opgaven in beeld
 - Thematisch
 - Strategische opgaven en projecten
 - Doorkijk naar de periode na de looptijd
- Stap 4: De sturingsfilosofie en de instrumenten

In de visie worden dus de beleidsdoelen opgenomen die richtinggevend zijn voor de inzet van bestuurlijke en juridische instrumenten. De visie zal zo integraal mogelijk van karakter moeten zijn en tegelijkertijd voort moeten bouwen op alles wat er al ligt voor het Groene Hart. Als de voorloper vervolgens opgenomen wordt in de provinciale structuurvisies is er de mogelijkheid om in een provinciale verordening wezenlijke kaders voor de uitvoering vast te stellen die bijvoorbeeld bindend zijn voor op te stellen bestemmingsplannen. Ook voor een dergelijke verordening, die in alledrie de provincies gemaakt kan worden, kunnen delen gemeenschappelijk opgesteld worden.

4. Organisatie, planning en middelen

4.1. Organisatie

De projectorganisatie voor het opstellen van de voorloper wordt als volgt vorm gegeven:

- Projectgroep met projectleider, deelnemers vanuit de drie provincies (1 à 2 per provincie) en programmamanager Groene Hart
- Opdrachtgeversoverleg Groene Hart met hoofden RO en Directeur Programmabureau Groene Hart

In de besluitvormingsfeer betreft het:

- Stuurgroep Groene Hart met RO-gedeputeerden
- Gedeputeerde Staten
- Statencommissies uit de drie provincies

Voor ideevorming, draagvlak en implementatie worden betrokken:

- Intern klankbord vanuit de drie provincies
- Extern klankbord met Woerdens Beraad, Groene Hart Pact en Waterschappen
- Extern klankbord met Rijk en Noord- en Zuidvleugel en NV Utrecht

4.2. Planning

Looptijd

Start: december 2007

Vaststelling: medio 2008

Inhoudelijk proces: december 2007 – april 2008

1. Vormgeven projectorganisatie en nadere uitwerking plan van aanpak
2. Deskresearch in verband met basisgegevens (zie ook paragraaf positionering)
3. Ateliers voor formulering visie en opgaven (intern, extern en met Statencommissies) (dit kan eventueel samen lopen met trajecten rond provinciale structuurvisies)
4. (Bestuurlijke) werksessies voor formuleren sturingsfilosofie en bijbehorende instrumenten
5. Schrijven voorloper en vormgeven kaarten

Vaststellingproces mei 2008 – juli 2008.

1. Concept in Stuurgroep Groene Hart
2. Concept laten vaststellen in Gedeputeerde Staten van de drie provincies
3. Gedeputeerden Staten van de drie provincies leggen concept voor aan hun Statencommissies (mogelijk in een gezamenlijke commissie)
4. Definitieve voorloper vaststellen in Stuurgroep Groene Hart
5. Definitieve voorloper vaststellen in Gedeputeerde Staten van de drie provincies

De verankering van de voorloper in de provinciale structuurvisies zal onder verantwoordelijkheid van de Provinciale Staten van de drie provincies tot stand komen. Dat vergt betrokkenheid en een gelijke insteek van de drie Staten waar het gaat om de gezamenlijke aanpak van het Groene Hart. Om die reden worden de Statencommissies van de drie Provinciale Staten nauw betrokken bij het proces van de voorloper, zowel in de totstandkoming als in de besluitvorming. De voorloper wordt een door Gedeputeerde Staten vastgesteld document (beleidsvoorbereiding). Deze aanpak wordt gedragen door de drie Statencommissies. Zij hebben in november al een eerste gezamenlijke bijeenkomst hiervoor.

Van te voren kan al aangegeven worden dat de bovenstaande planning erg ambitieus is. Hij is zo ingestoken om in korte tijd een goed product neer te leggen wat invloed kan hebben op de provinciale structuurvisies van de afzonderlijke provincies. Daarbij moet in de gaten worden gehouden dat het traject gelijk loopt met trajecten voor die provinciale structuurvisies doorlopen worden. Dit vraagt om goede afstemming en samenwerking tussen deze trajecten, zowel voor wat betreft de inzet van de eigen mensen als voor wat betreft het betrekken van andere partijen. Daarnaast moet dit traject goed afgestemd worden op het Randstad 2040 traject, zodat de voorloper ook daarvoor input kan vormen.

4.3. Middelen

Capaciteit:

- Projectleider, te leveren door 1 van de drie betrokken provincies
- Projectteamleden, 1 à 2 vanuit iedere provincies
- Inhoudelijk deskundigen vanuit de verschillende provincies op nader te definiëren thema's.
Gedacht kan worden aan water, natuur, landschap, wonen, werken, landbouw, cultuurhistorie.

Financiën:

- Bekostiging projectleider via programmabureau
- Mogelijke inhuur van bureau(s). Bijvoorbeeld voor onderdelen, zoals:
 - Vormgeven kaarten en afbeeldingen
 - Deskresearch
 - Klimaatbestendigheid bestaande plannen toetsen
 - Regionale verdiepingen (vergelijk proces kwaliteitsatlas)

4.4. Communicatie

De communicatie rondom de voorloper wordt opgenomen in de strategische communicatievisie die voor het gehele Groene Hart wordt opgesteld. Aandachtspunt hierbij is de afstemming op de communicatietrajecten binnen de afzonderlijke provincies in het kader van de provinciale structuurvisies.